

Згідно вимог МСО, відповідальність за професійний розвиток, починаючи з вхідних умов до початкового розвитку і закінчуючи періодом безперервного розвитку, покладається на професійні організації, які є членами МФБ. Стандартами, також, встановлено, якими саме компетенціями повинні оволодіти особи, що знаходяться в процесі професійного розвитку, та які навчальні дисципліни вони повинні засвоїти, щоб успішно досягнути встановлених компетенцій.

Оскільки Україна реалізує стратегії входження до єдиного економічного простору з ЄС, критичним стає транспарентність інформації, яка генерується системою бухгалтерського обліку, що вимагає не тільки використання єдиних правил і методик формуванні інформації, але і єдиних правил і методик підготовки фахівців, слід більш уважно дослідити вимоги міжнародних стандартів освіти професійних бухгалтерів. Тому що саме професійність бухгалтера є основоположним фактором довіри до інформації бухгалтерського обліку та звітності і, водночас, запорукою досягнення її соціальної місії.

Отже, саме міжнародні стандарти освіти і повинні стати основою підготовки фахівців з бухгалтерського обліку в Україні, а професійні організації, що є членами Міжнародної федерації бухгалтерів, мають бути важливим інститутом у регулюванні підготовки таких фахівців.

УДК 657.1

Андрій Пилипенко,
д.е.н., професор, завідувач
кафедри бухгалтерського обліку,
Харківський національний економічний
університет імені Семена Кузнеця

РОЗРОБКА НАВЧАЛЬНИМИ ЗАКЛАДАМИ ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНИХ ПРОГРАМ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ З ОБЛІКУ І ОПОДАТКУВАННЯ З ВИКОРИСТАННЯМ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ БУХГАЛТЕРІВ

Прийняття Закону України про Вищу освіту значною мірою розширило автономію Вищих навчальних закладів і змінило підхід до регламентації змісту навчання фахівців. Кожен вищий навчальний заклад отримав змогу регламентувати зміст навчання у рамках розробки відповідних освітньо-професійних програм. Та-

кі програми є внутрішніми нормативними актами кожного вищого навчального закладу, в якому визначаються вимоги до змісту, обсягу та рівня освітньої та професійної підготовки фахівця певного рівня та ступеня освіти.

З одного боку зазначена освітньо-професійна програма є кінцевою та одночасно найнижчою ланкою регламентування підготовки фахівців у певній галузі. На верхньому рівні знаходиться Закон України про вищу освіту разом зі стандартами вищої освіти та стандартами освітньої діяльності. Зазначені стандарти регламентують вимоги до компетентностей, результатів навчання та визначають вимоги до освітнього процесу. Саме в рамках таких вимог вищі навчальні заклади (ВНЗ) й розробляють власні освітні програми, які можуть конкретизувати та розширювати визначений стандартами вищої освіти перелік компетентностей і результатів навчання. З іншого боку, ВНЗ під час розробки власних освітніх програм має враховувати особливості працевлаштування випускників і специфічні вимоги до них з боку регіону присутності.

При цьому, говорячи про підготовку фахівців з обліку та оподаткування, необхідно враховувати наявність Міжнародних стандартів професійної освіти бухгалтерів (International Accounting Education Standards Board (IAESB)). Говорячи про зміст освітньо-професійних програм ВНЗ зазначимо, що попередня версія цих стандартів регламентувала основні компоненти, які мають опанувати професійні бухгалтери. До таких компонентів у стандартах було віднесено компоненти: знань з бухгалтерського обліку, фінансів і суміжних знань; знань з теорії організації та економіки підприємств; знань з інформаційних технологій.

Поточна версія стандартів тісніше перетинається з вимогами щодо розкриття нормативного змісту підготовки фахівців у термінах компетентностей і результатів навчання. Так, в основу Міжнародних стандартів професійної освіти бухгалтерів (МСО) покладено ідею постійного професійного розвитку. Така ідея в цілому відповідає закладені у Законі про вищу освіту концепції «навчання впродовж життя». МСО розрізняють етапи початкового та безперервного професійного розвитку. Відповідно й освітні програми ВНЗ мають враховувати вимоги цих етапів, а перший (бакалаврський) рівень освіти має забезпечувати проходження етапу початкового професійного розвитку (забезпечувати відповідність заданому у МСО рівню технічної компетентності). Безперервний же розвиток певною мірою може регламентуватися проходженням різних освітньо-професійних програм підготовки магістра (навіть у різних ВНЗ).

Разом з тим, реалізація усіх вимог міжнародних стандартів освіти бухгалтерів на рівні ВНЗ стискається з певними труднощами. Розглянемо деякі з них.

По-перше, будь яка стандартизація освітньої діяльності закладає інерційність до системи освіти. Відповідно й ВНЗ, під час розробки освітньо-професійних програм підготовки фахівців з обліку та оподаткування, мають підтримувати відповідну гнучкість і враховувати появу нових концепцій обліку чи нових запитів до змісту облікової інформації з боку її користувачів. Разом з тим реалізація подібної гнучкості має забезпечуватися з урахуванням Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності закладів освіти (особливо такої їх складової, як «технологічні вимоги»). Отже, перегляд переліку дисциплін чи компетентностей у складі освітньої програми може відбуватися лише з оглядом на відповідність викладача подібним змінам. Перевагою орієнтування на МСО при цьому є наявність у них устояного переліку навчальних дисциплін («зон компетентності» з визначенням результатів навчання для технічної компетентності).

По-друге, МСО формують «ідеальний образ» професіонала у сфері обліку, аудиту та оподаткування. В умовах конкретної країни такий образ має фіксуватися у вигляді певного власного стандарту, прийнятого професійними організаціями. За відсутності такого стандарту саме освітня програма ВНЗ повинна максимально наближати зміст підготовки фахівця до зазначеного «ідеального» образу. Більш того, саме ступінь такого наближення і визначає конкурентоспроможність вищого навчального закладу на ринку освітніх послуг.

Третьою точкою уваги про розробці освітніх програм є роль ВНЗ у суспільному розвитку. З одного боку навчальний заклад має готувати фахівця, здатного займати визначену профілем підготовки первинну посаду. З іншого — університетська освіта має надавати спектр загальних компетентностей, які не залежать від предметної області, але важливі для успішного особистісного розвитку здобувача освіти. У даному випадку вимоги МСО мають враховуватися з урахуванням напрацювань за відомим проектом гармонізації освітніх структур у Європі (проектом «Tuning»). Використання даного проекту є безперечно позитивним моментом. У частині загальних компетентностей він значно розширює МСО. У частині ж спеціальних компетентностей оприлюднені розробки даного проекту обмежуються 2009 роком і лише опосередковано торкаються освіти бухгалтерів (мова ведеться про дослідження компетентностей з бізнесу та менеджменту).

Отже, будь-який стандарт, так як і будь-яка освітня програма, не є досконалим. Разом з тим розробка програм з орієнтацією на МСО вирішує численні питання, пов'язані хоча б з академічною мобільністю в умовах регламентування лише нормативного змісту результатів навчання. У даному аспекті наведені у МСО вимоги до реалізації технічної компетентності повною мірою відповідають закладеній у вимоги до освітніх стандартів таксономії Б. Блума (особливо якщо дана така таксономія вибудовує логіку передування дисциплін у навчальному плані).

УДК 657

Людмила Чижевська,
д.е.н., професор,
професор кафедри обліку і аудиту,
Житомирський державний технологічний університет

БЛАГОДІЙНІ ВНЕСКИ В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ: ВИКЛИКИ СИСТЕМІ ОБЛІКУ

В умовах відсутності автономії закладу, недофінансування освітньої галузі керівник навчального закладу змушений шукати додаткові джерела фінансування за рахунок коштів батьків учнів. Благодійні внески, які є доходом місцевого бюджету (власними надходженнями бюджетних установ), включаються до спеціального фонду місцевого бюджету (ч. 3,4 ст. 13 БК). Територіальним громадам міст належить право комунальної власності на рухоме і нерухоме майно, доходи місцевих бюджетів, заклади освіти. Органи місцевого самоврядування від імені та в інтересах територіальних громад відповідно до закону здійснюють правомочності щодо володіння, користування, розпорядження об'єктами права комунальної власності (ч. 1,5 ст. 60 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні»). Набувачем благодійної допомоги є органи місцевого самоврядування, які безпосередньо одержують допомогу від благодійників (ст. 60, 61, 63 закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», ст. 63 БК, закону України «Про благодійну діяльність та благодійні організації»). При цьому виконавчі органи місцевих рад, структурні підрозділи виконавчих органів місцевих рад в особі їх керівників, як головних розпорядників коштів, забезпечують організацію та ведення бухгалтерського обліку, здійснює управління бюджетними коштами, забезпечуючи ефективне, регулятивне і цільове їх використання